

Open Brief: Reactie Rapport Sociale Veiligheid

Beste lezer, beste Fred,

De Facultaire Studentenraad van de Faculteit der Geesteswetenschappen (FSR FGw) heeft op 2 november het rapport 'Sociale veiligheid heeft aanmoediging nodig' ontvangen. Dit rapport is in opdracht van het College van Bestuur (CvB) opgesteld door de Externe Commissie Sociale Veiligheid om '(...) onderzoek te doen naar (de werking van) het systeem van meldingen en klachten met betrekking tot sociale (on)veiligheid op de Universiteit van Amsterdam (UvA) en te adviseren op welke wijze het huidige systeem kan worden verbeterd'.¹

Dit langverwachte rapport is van groot belang voor de FSR FGw en alle bij de casus betrokken partijen, zij raakt immers de veiligheid van elke student aan de Faculteit der Geesteswetenschappen (FGw) en de UvA, en in het bijzonder die van de opleiding Conservering en Restauratie (C&R). Daarom beschouwt de FSR FGw het als haar plicht om dit rapport grondig door te nemen en haar oordeel over de casus en de verantwoordelijke instanties te evalueren, dat doet zij aan de hand van deze open brief. Het is van essentieel belang, voor zowel studenten als personeel, dat de te nemen maatregelen kloppend zijn, zodat onze faculteit veilig is voor iedereen.

Daarnaast betuigt de FSR FGw zijn dank aan de externe commissie voor een grondig onderzoek en voor de passende aanbevelingen die zij heeft opgesteld, en wij hopen dat onze evaluatie een aanvulling vormt op dit verslag.

We beginnen met de evaluatie in het rapport van de leidinggevenden die verantwoordelijk zijn voor de casus, namelijk de decaan en het CvB. Op pagina 21 geeft de Externe Commissie haar oordeel over het klachtensysteem en de wijze waarop de casus door de betrokken leidinggevenden is behandeld. Verder stelt ze: "*De Commissie ontwaart in de casus FGw twee (belevings)werelden*". Dit betreft: "*Enerzijds de wereld van de studenten die zich dagelijks in een zeer kleine opleiding overgeleverd voelen aan een docent ten opzichte van wie zij een grote afhankelijkheid voelen en wiens gedrag zij als onveilig ervaren*", en "*anderzijds de wereld van de rollen en verantwoordelijkheden, formele structuren met regels*

¹ 'Sociale veiligheid heeft aanmoediging nodig', Externe Commissie sociale veiligheid p.4

en protocollen, en juridische (arbeidsrechtelijke) waardering van het feitencomplex"². De Externe Commissie merkt op dat tussen deze twee werelden geen verbinding tot stand is gekomen. De FSR FGw is van mening dat de decaan, volgens de in dit rapport gegeven definitie van de rol van leidinggevend³, een brug had kunnen en moeten zijn. Het feit dat hij over 'doorzettingsmacht' beschikt betekent dat het klachtensysteem had kunnen worden omzeild, wanneer het tekort kwam. Er waren voldoende aanwijzingen dat de klachten van de Klaagsters niet juist behandeld werd. Met het oog hierop wil de FSR FGw graag aangeven dat:

1. De decaan noch alert⁴, noch zorgvuldig genoeg reageerde. Het rapport stelt: "*Hij heeft de klachten in de 2019-Brief als voldoende ernstig beschouwd om onmiddellijk na ontvangst daarvan op 1 april 2019, te reageren. Hij heeft Klaagsters vrijwel direct uitgenodigd voor een gesprek.*"⁵ De FSR FGw is van mening dat de snelle eerste reactie van de decaan niet genoeg is om te concluderen dat hij inderdaad alert was. Hoewel hij actie heeft ondernomen, leek hij om de volgende redenen niet voldoende voorbereid noch attent:
 - a) De decaan de docent niet heeft geschorst na ontvangst van de 2019 Brief ⁶ (28 maart 2019). De FSR FGw is van mening dat, bij klachten van deze aard, iemand altijd geschorst moet worden totdat een extern onderzoek heeft plaatsgevonden. De FSR FGw is het eens met de commissie die stelt: "*Het lag voor de hand om de docent in afwachting van het onderzoek volledig te ontslaan van zijn onderwijstaken.*"⁷
 - b) De decaan de docent niet het voordeel van de twijfel had moeten geven om zijn gedrag te veranderen; er lagen immers al klachten van jaren terug. Zelfs zonder schorsing, leverde de 2019-Brief in ieder geval voldoende redenen om een extern onderzoek in te stellen. Verder kunnen we constateren dat de betreffende docent vóór het ingrijpen van de decaan in 2019 een duidelijk *track record* had op het gebied van ongepast gedrag. Zowel de 2014-Brief als de 2018-Brief bevestigden dat. Het door de decaan geïnitieerde gesprek met Klaagsters moet daarom niet worden opgevat als een eerste stap in het proces, maar als het toppunt van jarenlange ontoereikende reacties, waardoor jarenlang een sociaal onveilige omgeving heeft kunnen blijven voortbestaan bij C&R. De FSR FGw sluit zich aan bij de Externe

² Sociale veiligheid heeft aanmoediging nodig, Externe Commissie sociale veiligheid p.22

³ Zie de definitie van de rol van leidinggevend op p. 9 van Sociale veiligheid heeft aanmoediging nodig, Externe Commissie sociale veiligheid

⁴ "De Commissie begrijpt de term 'alert' in de zin van waakzaam, oplettend, handelingsbereid. Zij begrijpt de term 'zorgvuldig' in de zin van accuraat, nauwkeurig."

⁵ Sociale veiligheid heeft aanmoediging nodig, Externe Commissie sociale veiligheid p.22

⁶ "In de 2019-Brief klagen zij over het in hun ogen onprofessionele en onacceptabele gedrag van de Docent, onderbouwd met negentien uitgewerkte voorbeelden. Zij wijzen erop dat het gedrag van de Docent jarenlang door heeft kunnen gaan omdat de directe omgeving van de Docent niet heeft opgetreden ondanks eerdere klachten en dat voorgaande lichten zich niet (volledig) hebben durven uiten uit angst voor repercussies." (Rapport, P17)

⁷ Ibid, 23

Commissie die stelt: *“De decaan FGw heeft naar het oordeel van de Commissie onvoldoende blijk gegeven zorg te hebben gehad voor de sociale veiligheid van de studenten B&P.”*⁸

- c) De gesprekken tussen de decaan en Klaagsters en het gesprek van de decaan met de docent hadden moeten worden geregistreerd. De decaan had op zijn minst aan de betrokken studenten kunnen vragen of dit door hen gewenst was of niet.
- d) De decaan had moeten reageren op het ongevraagd advies van de FSR FGw over vertrouwenspersonen. Op 5 februari 2020 had de FSR FGw 2019-2020 een ongevraagd advies over vertrouwenspersonen (20fgw002) gestuurd. In deze brief heeft de FSR FGw de decaan geadviseerd over het toegankelijker maken van vertrouwenspersonen om de sociale veiligheid te vergroten. De FSR FGw ontving echter pas vier maanden later een reactie (fgw20u0174), nadat zij nog een ander ongevraagd advies had gestuurd waarin zij een reactie op de casus eiste.

2. Wat betreft de zorgvuldigheid, ook al *“(…) ontbreekt immers een toetsingskader van vastgestelde procedures voor de behandeling van klachten door leidinggevendenden.”*⁹, had het rapport alsnog een andere basis kunnen hebben voor de beoordeling of de decaan met voldoende zorgvuldigheid handelde. Met andere woorden, de decaan had veel zorgvuldiger kunnen reageren; dit geldt voor de ervaringen en verzoeken van de Klaagsters, voor het NRC-artikel, en tijdens de Overleg Vergadering die de FSR FGw 2019-2020 met hem had over het NRC-artikel.¹⁰ Uit zijn eerste reactie op al deze gebeurtenissen bleek een gebrek aan zorg voor de studenten en een overschot aan aandacht voor formele regels en de betrokken docent.

De bovenstaande punten op pagina's 2 t/m 3 illustreren dat de decaan niet 'alert' genoeg was tijdens de behandeling van de casus, en op het gebied van sociale veiligheid in het algemeen. Daarnaast tonen deze punten dat de decaan de FSR FGw en de Klaagsters in het algemeen niet serieus heeft genomen wanneer zij deze kwesties telkens weer aan de orde hebben gesteld.

Het is desalniettemin belangrijk op te merken dat het rapport de decaan op pagina 23 bekritiseert, de FSR FGw sluit zich aan bij het volgende:

1. *“Op basis van de enkele inhoud van de 2019-Brief en de eerste verkenning van de klachten met Klaagsters en de Docent, had de decaan FGw uit zorg voor het welbevinden van alle betrokkenen (studenten, aankomende studenten en de Docent) opdracht*

⁸ Ibid, 22

⁹ Ibid, 22

¹⁰ De FSR FGw heeft hun laatste Overleg Vergadering (18 juni 2020) van het jaar gewijd aan Sociale Veiligheid.

moeten geven tot het instellen van een onafhankelijk onderzoek (...)"¹¹

2. "De decaan FGw heeft Klaagsters meermalen doorverwezen naar de Klachtencommissie in de veronderstelling dat de Klachtencommissie – middels hoor en wederhoor – inhoudelijk onderzoek zou kunnen doen naar de klachten en dat hij uitsluitend op basis van het eindoordeel in de procedure bij de Klachtencommissie nadere maatregelen zou kunnen nemen. Nog afgezien van het gegeven dat Klaagsters geen klacht wilden indienen om door hen aangegeven redenen, zijn de veronderstellingen van de decaan FGw niet terecht."¹²

De FSR FGw merkt op dat de punten a en b op pagina 22 die de vraag van de Externe Commissie in het verslag over de alertheid en zorgvuldigheid van de decaan beantwoorden, de kritiek die erop volgt bagatelliseren.

Zoals in het rapport wordt vermeld, is ook de reactie van het CvB beoordeeld. De FSR FGw is van mening dat het CvB sterker bekritiseerd had mogen worden aangezien het als leidinggevend orgaan de uitkomst van de casus eerder had kunnen veranderen. In oktober 2019 informeert "de voorzitter van de Klachtencommissie het College"¹³ dat Klaagsters hebben aangegeven het College te hebben gevraagd een extern onderzoek in te stellen en niet wensen mee te werken aan een onderzoek door de Klachtencommissie". Zodoende adviseerde "de voorzitter van de Klachtencommissie het College om de decaan FGw te verzoeken een extern onderzoek naar de Docent te laten verrichten naar de sociale veiligheid binnen de betreffende afdeling".¹⁴ Het CvB heeft echter besloten deze suggestie door te sturen naar de Ombudsman, die vervolgens heeft geadviseerd geen extern onderzoek naar de docent in te stellen. Dit is allemaal gebeurd zonder de Klaagsters hierbij te betrekken. De FSR FGw is van mening dat dit een fundamenteel verkeerde handelwijze was en dat de transparantie in de behandeling van de casus op dit punt de uitkomst van de daaropvolgende gebeurtenissen had kunnen veranderen. Verder zijn de meeste acties die het CvB heeft ondernomen om het veiligheidsgevoel van de studenten te waarborgen en om het klachtensysteem te verbeteren, pas na de publicatie van het NRC-artikel genomen. In het rapport wordt de periode waarin het CvB maatregelen heeft genomen dan ook overschat. De eerste actie is volgens het rapport genomen in september 2019. Dit is dan ook geen periode van twee jaar waarover het rapport spreekt. De FSR FGw wil desondanks benadrukken dat zij blij is dat deze maatregelen zijn uitgevoerd en hoopt dat de beloofde verdere acties die het CvB zal ondernemen de klachtensysteem zullen verbeteren.

¹¹ Sociale veiligheid heeft aanmoediging nodig, Externe Commissie sociale veiligheid p.23

¹² Sociale veiligheid heeft aanmoediging nodig, Externe Commissie sociale veiligheid p.23

¹³ Het CvB

¹⁴ Sociale veiligheid heeft aanmoediging nodig, Externe Commissie sociale veiligheid p.20

In hoofdstuk 3 werkt de Externe Commissie aanbevelingen uit om de geconstateerde knelpunten in de huidige klachtenprocedure aan te pakken. De FSR FGw wil benadrukken dat zij alle gedane suggesties steunt. De Externe Commissie behandelt veel, zo niet alle systematische tekortkomingen die in de casus C&R aan het licht zijn gekomen. De FSR FGw hoopt dat het CvB al deze aanbevelingen zal uitvoeren.

Naast de door de Externe Commissie genoemde maatregelen heeft de FSR FGw van studenten Filosofie gehoord dat een aantal van hun vakken is begonnen met een praatje over sociale veiligheid en het belang daarvan. De FSR FGw is van mening dat dit een zeer belangrijke maatregel is die facultair-breed en jaarlijks moet worden uitgevoerd.

We willen de Externe Commissie sociale veiligheid bedanken voor hun uitgebreide rapport. Zoals hierboven vermeld zijn we het eens met alle aanbevelingen die ze hebben geformuleerd, echter wilden wij wijzen op wat vanuit ons perspectief als studentenorgaan onvoldoende kritisch was in het rapport. Wij raden de decaan ten zeerste aan om een extern onderzoek in te stellen om te achterhalen *wat* er precies is gebeurd in de casus FGw om hiervan te leren.¹⁵ Verder willen we onze steun betuigen aan alle (oud-)C&R-studenten die een uiterst onveilige omgeving hebben moeten ervaren, wat hun levens sterk heeft beïnvloed. We hopen met deze open brief een bijdrage te leveren aan het besef dat sociale veiligheid op de Universiteit van Amsterdam niet vanzelfsprekend is.

Met vriendelijke groet,
namens de FSR FGw,

Zazie van Dorp
Voorzitter

¹⁵ Pagina 5: "De Commissie heeft geen onderzoek gedaan naar *wat* er is gebeurd bij de casus FGw, maar heeft geanalyseerd hoe met de casus FGw is omgegaan".